

CRIZA DIN CRIMEEA

Constantin Marius ILIE
Facultatea de Științe Socio-Umane,
Departamentul de Științe Politice, Relații Internaționale și Studii Europene
Masterat: Diplomația Apărării
Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu

Abstract: *While the collapse of communism and the disintegration of the former Union of Soviet Socialist Republics have given peoples the signal of the real hope for prosperity and peace, what followed over more than 25 years has created many political and economic vulnerabilities in many countries on all continents. Wide geopolitical territories including Europe have become vulnerable.*

For a long period of time, especially after the end of the Cold War, and after the wars in former Yugoslavia, Eastern Europe seemed to enter an era of stability, economic consolidation, and a relative prosperity. However the revolutions in South-East Europe in the recent years have revealed that regional strategic system is going through a very difficult moment in terms of security. The main actor of this development was, is still and will continue to be the Russian Federation as long as its political regime will be led by Vladimir Putin.

Keywords Putin, Crimeea, Politics, Security

Introducere

Pentru explicarea și înțelegerea corectă a episodului Crimeea, în contextul situației create de agresarea Ucrainei de către Vladimir Putin și camarila sa, consider necesar a face o scurtă incursiune istorică cu privire la politica externă a Rusiei în decursul istoriei sale până la acest moment.

Istoria Imperiului Rus consemnează că Petru cel Mare a fost cel care a reușit în acțiunea de aducere în țară a ideilor și culturii din Europa Occidentală în scopul modernizării Rusiei, iar pe timpul celor care i-au urmat, Imperiul s-a afirmat definitiv pe scena politică europeană ca o superputere.

O sumară periodizare istorică a Imperiului Rus, din perspectiva subiectului supus dezbaterii noastre, ar putea avea următoarea configurație: ”perioada țaristă, în care distingem monarhia absolutistă (1721–1906) și monarhia constituțională (1906–1917), perioada bolșevică

stalinistă și perioada parcursă de la încheierea celui de Al Doilea Război Mondial”¹. Din perspectiva dinamicii geopoliticii și geoeconomiei europene, această ultimă perioadă poate fi împărțită, la rândul ei, în ”perioada Războiului rece” și ”perioada post - colapsului U.R.S.S.”.

Întrând în detaliile istoriei Rusiei de la constituirea sa ca stat și până azi, este ușor de constatat că ”esența principală a politicii externe a acesteia a fost și rămâne obținerea și impunerea unei poziții de mare putere pentru menținerea ei la masa marilor decizii în dinamica geopoliticii internaționale, indiferent de timpul istoric la care ne referim.

În toate formele statale și de regim politic ale existenței sale istorice până azi, Rusia a practicat și practică aceeași politică externă agresivă tradițional imperială expansionistă, de acaparare de teritorii și de impunere a influenței sale politice și economice în lume, îndeosebi în vecinătatea geografică apropiată a sa, prin diferite acțiuni militare de agresiune directă, demonstrative și de provocare.

Ea s-a bazat pe un sistem de relații externe în forță și cu marile puteri ale lumii (în perioada Războiului rece), discreționar cu partenerii din alianțe politice precum au fost Tratatul de la Varșovia și Consiliul de Ajutor Economic Reciproc”² (în aceeași perioadă), în cadrul cărora, spre exemplu, României i s-a acordat permanent, direct sau indirect, poziția de perdant și chiar mai mult, în raport cu celelalte state membre. În legătură cu această poziție ”acordată” României, lucrările istoricului american Larry L. Watts³ sunt suficient de edificatoare. Veridicitatea lor nu poate fi pusă la îndoială, deoarece sursele sale de documentare au fost aproape în exclusivitate din arhiva C.I.A. și a Departamentului de Stat American și mai puțin din arhiva României, care ar fi fost probabil suspectate de subiectivism sau chiar de fals.

Perioada ce a urmat colapsului U.R.S.S a debutat cu așa numita ”Mama Rusia a lui Boris Elțin”. În toți acești ani, președintele Boris Elțin s-a confruntat, în primul rând, cu un proces complex de constituire a noii entități statale în limitele unor noi frontiere ale Rusiei, în raport cu statele ce și-au declarat independența, provenite din fostele republici sovietice. În paralel, toate statele ex - sovietice au fost dominate și de un puternic haos politic, economic și militar, care ar fi trebuit să fi fost previzibil dintr-o perspectivă a analizei geopolitice integrate, realizată pe termen mediu și lung (o temă ce poate constitui o abordare detaliată, separată).

De-a lungul întregii sale frontiere, s-au desfășurat conflicte violente și războaie între statele desprinse din fosta U.R.S.S., pe tema partajului teritorial și stabilirii frontierelor.

Boris Elțin, s-a implicat direct sau indirect în aceste conflicte din spațiul ex-sovietic și chiar în influențarea unora din afara acestuia cu valențe geopolitice în favoarea sa.

¹ Mihaiu Mărgărit, *Vulnerabilități de securitate raportate la provocările și amenințările actualei conduceri politice a Rusiei*, expunere la Institutul cultural român București, în cadrul primei reuniuni a membrilor Clubului Militar Român de Reflecție Euroatlantică, cu tema: ”Evoluția Europei în perioada 9 mai 1945 – 9 mai 2015”.

² Mihaiu Mărgărit, *Vulnerabilități de securitate raportate la provocările și amenințările actualei conduceri politice a Rusiei*, expunere la Institutul Cultural Român, București, în cadrul primei reuniuni a membrilor Clubului Militar Român de Reflecție Euroatlantică, cu tema: ”Evoluția Europei în perioada 9 mai 1945 – 9 mai 2015”.

³ Larry L. Watts, *Ferește-mă Doamne de prieteni*, Editura RAO, 2011, pp. 23-24.

Istoriile acestor conflicte au mai scos în evidență caracterul fiecăruia dintre ele, cum ar fi: conflicte etnice (Caucaz, Moldova, Tadjikistan și Cecenia – care au degenerat în războaie de gherilă); conflicte generate de respingerea pluralismului politic și religios (tensiuni în Azerbaidjan, Kazahstan și Uzbekistan); conflicte legate de lupta pentru controlul resurselor energetice și economice (în spațiul Mării Negre); amenințări cu instabilitate și acțiuni de tip terorist (Asia Centrală și Caucaz); conflicte legate de granițele cu țările din afara spațiului ex-sovietic, penetrate de imigranți ilegali sau traficanți de droguri (frontiera sino-rusă, ruso-afgană).

Cu excepția rezolvărilor concrete cu privire la soarta armamentelor nucleare ale fostei U.R.S.S., în general N.A.T.O. și U.E. au crezut în bunele intenții declarate ale lui Elțin. Au crezut și în Planul de reformă economică al premierului Gaidar, considerat părintele reformelor liberale, dar care a fost rapid înlăturat. Așadar, Occidentul i-a acordat credibilitate și sprijin lui Elțin, sperând într-o transformare democratică în noua configurație politică a Rusiei și fără comunism.

În context, ”credibilitatea i s-a mai concretizat și în atragerea Rusiei de către marile puteri la crearea unui climat de securitate și de destindere politică și militară internațională, așa cum au fost: acceptarea Rusiei la adoptarea unor decizii privind situația geopolitică din spațiul ex-iugoslav; realizarea graduală a instituționalizării relației N.A.T.O.– Rusia; alăturarea Rusiei la lupta împotriva terorismului¹ (determinată de atacurile teroriste asupra S.U.A. din 11.09. 2001).

Evoluția Rusiei sub președinția lui Elțin a spulberat însă speranța facilă a Occidentului. Întreaga perioadă a sa a fost marcată inevitabil de anarhia unei perioade a ”sarabandei premierilor”², dominată de o totală degingoladă economică și o corupție generalizată la toate nivelurile, ce au deviat Rusia de la reformarea sperată de Occident.

Reforma însă a fost făcută în baza terapiei de șoc, după modelul GAZPROM³, un model creat încă înainte de 1991 pentru transformarea ministerului sovietic al gazului în companie de stat, care să funcționeze potrivit economiei de piață de stat.

Acum s-a considerat că ”ceea ce a fost și este bun pentru această companie este bun și pentru Rusia”.⁴ Dar terapia întregii economii ruse după acest model a produs hiperinflație, corupție, împrumuturi contra acțiuni, precum și apariția oligarhilor.

¹ Mihaiu Mărgărit, *op. cit.* Vezi și Ariel Cohen and Helle Dale, “Russian Anti-Americanism: A Priority Target for U.S.-Public Diplomacy,” The Heritage

Foundation Backgrounder, No. 2373, February 24, 2010, p. 2, www.heritage.org/Research/Reports/2010/02/Russian-Anti-Americanism-A-Priority-Target-for-US-Public-Diplomacy. (accesat pe 01.03. 2016).

² Mihaiu Mărgărit, *op. cit.* Vezi Ariel Cohen, “The ‘Primakov Doctrine’: Russia’s Zero-Sum Game with the United States,” Washington, DC: The Heritage Foundation F.Y.I., No. 167, December 15, 1997, p. 3, available from s3.amazonaws.com/thf_media/1997/pdf/fyi167.pdf. (accesat pe 01.03. 2016).

³ Vezi Artemii Yermakov, “Sovremennaya gosudarstvennaya idelologiya Rossii i ee ‘nikolayevskie’ korni” (“*Contemporary state ideology in Russia and its ‘Nicholaevan’ roots*”) September 7, 2011, samoderjavie.ru/node/328. (accesat pe 01.03. 2016).

⁴ Mihaiu Mărgărit, *op. cit.*

⁵ Mihaiu Mărgărit, *op. cit.*

⁶ Andis Kudors, “‘Russian World’—Russia’s Soft Power Approach to Compatriots Policy,” Russian Analytical Digest, Vol. 81, No. 10, June 16, 2010, pp. 2- 3, kms1.isn.ethz.ch/serviceengine/Files/ISN/117631/ipublicationdocument_singledocument/91db7fe2-59bf-46bb-8f89-fe8243377968/en/Russian_Analytical_Digest_81.pdf. (accesat pe 01.03. 2016).

Aducerea lui Vladimir Putin la Kremlin, la început în Administrația prezidențială ca secretar al Consiliului Național pentru Securitate și ulterior premier, după acea sarabandă a premierilor, el a intrat în mentalul unei mari părți a populației ca salvator al Rusiei de la starea deplorabilă lăsată de Elțin.

Oficial, s-a vorbit că Vladimir Putin a reajustat politica internă și externă a Rusiei.

Însă, sub pretextul luptei împotriva corupției, el a declanșat o serie de acțiuni care evidențiază modul real de exercitare a puterii lui la cârma noului Imperiu, cum ar fi: controlul tuturor instituțiilor statului prin serviciile secrete, continuarea lichidării opoziției politice, recurgerea la asasinat și restrângerea severă a drepturilor și libertăților democratice; accentuarea prăbușirii economice sub presiunea crizelor economice și financiare, precum și a sancțiunilor occidentale, reabilitarea simbolurilor comuniste și imperiale (imnul U.R.S.S.), glorificarea Armatei (uniforme – model țarist, parăzi militare tradiționale), minimalizarea crimelor din vremea stalinistă, întâlniri informale cu populația și acțiuni excentrice din viața personală intimă, devoalate premeditat pentru imaginea sa publică și percepția lui ca un erou de legendă.

Putin a folosit și instrumente diplomatice dure, impuse prin șantaj și ne-negociabile, având ca vârf de lance resursa energetică - așa zisa diplomație a gazului, care nu a fost inventată de el. ”Gazul rusesc a fost arma fabricată de Beria și Hrusciiov, utilizată de Brejnev și Kosâghin, pe care Cernomârdin a transmis-o integral lui Putin”.¹

Și iată că și azi, GAZPROMUL, la butoanele căruia se află Vladimir Putin, este atât de mistificat și reprezintă obiectul unor temeri atât de mari, încât se spune că realmente el este un stat în stat, iar întreaga strategie actuală a Rusiei în relațiile cu Europa Occidentală este construită pe ”politica gazului”.

Este știut faptul că Putin ”ține la respect” țări precum Finlanda, Austria, Germania, Ucraina. Iar în primul semestru al anului 2015 a legiferat o altă abordare a politicii externe, ”mai flexibilă”, cu un înțeles accentuat șantajist, care permite Rusiei o nouă politică a gazelor pentru Europa, evident, în contextul sancțiunilor economice occidentale legate de dosarul Ucraina.

Apoi, nu este de eludat nici faptul că, potrivit unei relatări a publicației The New York Times, din luna mai 2015, uraniul și reactoare nucleare rusești au trecut la ofensivă pentru reconstruirea sferei de influență în lume prin ROSATOM² agenție rusă controlată de stat.

Aceasta are peste 29 de reactoare în diferite faze de planificare sau dezvoltare în peste zece state. Compania, pentru dezvoltarea sa a și cumpărat în 2013, de la un producător canadian de uraniu, dreptul de a exploata mine ce se întind din Asia Centrală până în America de Vest.

A mai încheiat acorduri pentru furnizarea de combustibili nucleari cu Ungaria, Bulgaria, Slovacia, Cehia, Iran, Turcia, Iordania, Egipt, India, Bangladesh, Vietnam, Argentina, Brazilia. Este greu de presupus că toate aceste acorduri comerciale nu au condiționări politice impuse de Rusia, pe care Putin știe să le folosească cu abilitate pentru șantajarea, temperarea sau

¹ Panuskin Valeri Mihail, *Gazprom noua armă a Rusiei*, Editura Curtea Veche, 2008, pp. 12-23.

² Diana Toea, *Cum a reușit Rusia să controleze producția de uraniu din SUA: Rolul-cheie jucat de Hillary Clinton*, Ziare.com, Aprilie 2015. (accesat pe 21.03. 2016).

contracurarea opozanților săi politici și chiar pentru destabilizarea și atragerea altor state în zona sa de influență.

Amploarea, violența protestelor de masă începute încă din toamna anului 2013 în Ucraina și perseverența lor în continuitate, generate de gestul brutal al președintelui Ianukovici de a deturna subit parcursul european al Ucrainei și orientarea explicită a țării către Moscova, până la fuga sa, nu lăsau să se întrevadă o asemenea creștere a instabilității privind starea de securitate pe plan zonal care să aducă în prim plan, declarațiile Crimei de desprindere de Ucraina și realipirea ilegală a ei de către Rusia.

Dar dacă luăm în calcul dorința președintelui rus Vladimir Putin cu privire la reconstituirea fostei U.R.S.S., se putea aprecia încă de atunci că s-a dat semnalul de extindere a acestei instabilități pe plan geopolitic internațional, ulterior și dovedită.

În context, trebuie menționat că politica externă a Rusiei exercitată în forță de Vladimir Putin și camarila sa de la Kremlin în raport cu Ucraina, concretizată de încălcarea Memorandumului – Budapesta, 1994 și declanșarea războiului hibrid în această țară, continuarea sprijinirii acțiunilor teroriste ale separatiștilor pro-ruși și anexarea ilegală a Crimei, a fost pusă în evidență și de alte acțiuni în forță și deschis agresive.

Reamintim doar războiul cu Georgia (2008), inițierea de demersuri concrete pentru punerea în aplicare a Proiectului EurAsia, imixțiuni flagrante în Moldova și în țările baltice pentru a favoriza accesarea la putere a unor guverne proruse, folosirea resurselor energetice ca instrument politico – diplomatic de șantaj în negocierile Acordului de la Minsk privind încetarea focului, organizate de ”cancelarul german Angela Merkel și președintele Franței, Francois Hollande”¹ - roluri asumate de aceștia în nume personal și nu din împuternicirea vreunei autorități internaționale - sau în desfășurarea de ”acțiuni insiduoase de destabilizare a N.A.T.O. și U.E., prin oferte economice avantajoase acordate unor țări membre ale acestor organisme (Ungaria, Cehia, Grecia, Italia)².

Pentru a distrage atenția de la criza Crimei și a demonstra că este o mare putere aptă să lupte pe două fronturi, Rusia s-a implicat prin forța militară și în Siria, din proprie inițiativă, sub motivația luptei împotriva ISIS, context care a generat și o relație tensionată politică și militară cu Turcia (și acest din urmă aspect consider că solicită o dezbatere separată).

În contextul abordării noastre nu trebuie uitat nici modelul Kosovo, prin care această provincie și-a declarat unilateral independența față de Serbia, invocat speculativ acum de Rusia, cu mult zgomot, post factum – Crimeea.

Trebuie menționat totuși că acest model a rămas în conștiința unor popoare și chiar în unele discursuri politico diplomatice, ca urmare a modului în care el s-a produs, ceea ce a determinat chiar reținerea conducerilor politice ale lor în a recunoaște Kosovo ca stat independent.

Printre est-europeni, circula atunci chiar și un slogan: azi Serbia, mâine Rusia. Este posibil ca să nu fi fost întâmplător, la acea dată, când chiar și un oficial de la Moscova afirma, probabil

¹ Reuters, *Armistițiul de la minsk. Putin anunță acordul de pace cu Ucraina*, 12 Februarie 2015. (accesat pe 01.03. 2016).

² Mihaiu Mărgărit, *op. cit.*

cu nuanță de avertisment disimulat, că ”marea majoritate a țărilor care au propriul Kosovo ar fi extrem de supărate dacă Rusia ar adopta acest model”¹.

Bineînțeles că aceasta a fost interpretată atunci ca o aluzie la Georgia, Republica Moldova, Azerbaidjan și puțini se gândeau la Crimeea. Aceasta, probabil și din cauză că în țările occidentale s-a cunoscut prea puțin despre starea de spirit majoritară a populației sale dominată de panslavismul tradițional istoric rusesc.

Legat de acesta, este de reținut și faptul că în istoria sa, panslavismul s-a dezvoltat la început într-un mod similar cu pangermanismul, prin sublinierea nevoii de unitate (!).

Asemeni altor mișcări naționaliste romantice, intelectualii și oamenii de știință slavi, în special din domeniile istoriei, filologiei și folclorului, au încurajat plin de entuziasm ideile panslave și ele se manifestă și azi, dominând gândirea politică chiar și a democrațiilor autentici ruși.

Este unanim recunoscut că prin anexarea ilegală a Crimeii, Rusia a încălcat Carta O.N.U., Carta de la Paris și Actul Final de la Helsinki al O.S.C.E., precum și obligațiile Rusiei conform Memorandumului de la Budapesta din 1994.

Prin acest act unic săvârșit în perioada postbelică în Europa, Rusia a demonstrat lumii întregi că cea mai mare aspirație a sa este remodelarea actualei arhitecturi a securității Europei și să oblige Occidentul să recunoască spațiul post-sovietic drept sferă de influență a Rusiei.²

În acest fel ea caută să creeze un "arc de instabilitate" în fostele republici sovietice, în vederea descurajării Occidentului de a le încorpora, alimentând conflicte înghețate și revolte interne.

Totodată, Peninsula Crimeea anexată acum Rusiei reprezintă centrul intereselor strategice ale acesteia, prin care-și propune să-și asigure influența asupra Caucazului și vestului Europei prin Flota Mării Negre, având și baza militară de la Sevastopol, unde, la momentul invadării erau dislocați aproximativ 10.000 de soldați ruși.

Rusia acum controlează în mod ilegal sute de kilometri de coastă în peninsula și apele adiacente, în proximitatea frontierelor maritime ale U.E. și N.A.T.O.

Din altă perspectivă, intervenind agresiv în Ucraina, Putin a fost încrezător în faptul că strategia aplicată în Georgia poate să fie repetată, iar două dintre fazele acesteia au fost deja implementate.

Prima a fost invadarea și anexarea Crimeii în pofida condamnărilor la nivel internațional, Kremlinul atingându-și astfel scopul de a îndepărta Ucraina de N.A.T.O. În prezent, Putin caută o "dez-escaladare" a conflictului.

El ”revocă abil” mandatul de a invada estul Ucrainei pe care și l-a acordat singur, exprimându-și susținerea de principiu față de planul de pace al lui Poroșenko, dar se situează cu aceeași abilitate pe poziția unei terțe părți interesate de ce se întâmplă în Ucraina, însă își menține

¹ Vocea Rusiei, 17 Martie, 2014. www.mid.ru/brp_4.nsf/e78a48070f128a7b43256999005bcbb3/8f8005f0c5ca3710c325731d0022e227?OpenDocument. (accesat pe 01.03. 2016).

² Stephen Blank, "Rumors of War: Russia and Its Neighborhood," *World Defence Systems*, 2012, pp. 3-4.

ferm afirmația că nu a intervenit direct în războiul dintre forțele guvernamentale ucraineene și forțele pro-ruse.

Importanța anexării Crimeei trebuie văzută și prin prisma ”Convenției de la Montreux”¹ (20 iulie 1936). În perioada Războiului rece, stăpânirea întregului țărm nordic al Mării Negre a însemnat o oază de liniște pentru fosta U.R.S.S., în ceea ce privește eventuale situații militare tensionate în acvatoriul acesteia.

Controlul strâmtorilor Bosfor și Dardanele, care fac legătura Mării Neagre cu Marea Mediterană și în continuare o ieșire lejeră în mările și oceanele lumii este un subiect sensibil, cel puțin începând din secolul al XVII-lea, fiind reglementat de-a lungul timpului prin diverse acorduri, în funcție de alianțele internaționale în vigoare la momentul respectiv.

În condițiile în care România și Bulgaria au devenit membre N.A.T.O., alături de Turcia, cu Ucraina și Georgia, aspirante să între și ele în Alianță, și dacă mai luăm în considerare parteneriatele strategice ale acestor țări cu S.U.A., este evident că paritatea din punctul de vedere al potențialului militar naval în bazinul Mării Negre îi este total nefavorabil Rusiei.

Consider că acesta este încă un argument pentru care Rusia și-a anexat Crimeea și dorește ca întreaga Ucraină să intre sub influența sa politică.

Agresiunea Rusiei împotriva Ucrainei a debutat chiar înainte de invadarea Crimeei, prin desfășurarea de acțiuni specifice războiului informațional, în scopul destabilizării conducerilor politice, administrațiilor centrale și locale, precum și a economiei acestei țări, vizând totodată și manipularea populației pentru a renunța la opțiunea parcursului european occidental și euroatlantic.

Ele s-au intensificat după debarcarea lui Ianukovici de la putere în Kiev, în urma ”revoluției Maidanului”.

Evoluția evenimentelor a evidențiat ascensiunea noii puteri ucrainiene pro-atlantiste și anti-ruse, marcând un alt reper important, concretizat din partea Rusiei prin intervenția sa militară în Ucraina, la 24 februarie 2014, cu trupe speciale rusești fără însemne care au preluat controlul asupra celei mai mari părți a Peninsulei Crimeea, inclusiv clădiri civile, aeroporturi și baze militare, căi de comunicații ș.a.²

Militarii profesioniști încadrează aceste acțiuni în tipologia războiului hibrid.

Derulara evenimentelor continuă, dar din aceleași considerente de rigurozitate pentru istorie, trebuie menționate, în principal următoarele evenimente: legitimarea noii puteri de la Kiev și a opțiunii sale vestice prin scrutinuri legislative și prezidențiale cu alegerea lui Petro Poroșenko, acțiunilor militare planificate și desfășurate de noua guvernare li s-a imprimat un

¹ Euronaval, *Convenția de la Montreux și aplicarea în criza ucraineană, 02 martie 2014, unul dintre cele mai vechi acorduri internaționale aflate în vigoare și în prezent, plasează strâmtoarea Bosfor sub controlul militar al Turciei. Convenția autorizează libera trecere a navelor prin strâmtoare, însă limitează numărul și dimensiunile acestora. Documentul limitează de asemenea, în cazul navelor militare, durata prezenței lor în zonă. În general, vasele de război ale țărilor din afara regiunii cu o greutate mai mare de 10.000 de tone nu pot intra în Marea Neagră. În cazul în care mai multe vase ale aceleiași țări intră în Marea Neagră, tonajul lor total nu trebuie să depășească 45.000 de tone. În plus, submarinele trebuie să navigheze la suprafață.*

² Vladimir Pastukhov, “Ukraine is the Poland of the 21st Century,” 14 April 2014, <http://polit.ru/article/2014/04/14/ukraine/>. (accesat pe 01.03. 2016).

caracter specific luptei antiteroriste, care au avut loc Estul Ucrainei, cu precădere în Donețk și Lugansk.

Mai pot fi considerate ca fiind determinante în evoluția crizei și puncte focale determinante ale evoluției crizei, cum ar fi: referendumul din 16 martie 2014, privind problema separării Crimeei de Ucraina, controversat din punct de vedere al legalității, organizării și fraudării rezultatelor, aceleași considerente și pentru republicile autoproclamate independente, în aprilie 2014; acordul de la Minsk, din 5 septembrie 2014, de încetare a focului în estul Ucrainei, deși a fost convenit cu participarea lui Putin, totuși din conținutul său nu rezultă responsabilități pentru partea rusă, cu toate că acei omuleți verzi au fost identificați și în această zonă, nu numai în Crimeea.

Foarte important de reținut este faptul că Președintele Putin, în concepția sa, poate pentru a se disculpa în fața judecății istoriei, parcurgând toate etapele procedurale constituționale și dând curs așa zisei voințe a poporului pentru a se exprima prin organismele sale reprezentative pe care le domina, a considerat că a imprimat un caracter perfect legal procesului de anexare a Crimeei.

Astfel, la 17 martie 2014, Președintele rus a obținut consimțământul Guvernului și Parlamentului de la Moscova pentru ratificarea acordului de alipire a Crimeei la teritoriul Rusiei.

Crimeea a fost considerată oficial alipită Rusiei odată cu semnarea unui acord între președintele rus și noii lideri ai Peninsulei din sudul Ucrainei, Kremlinul anunțând oficial, într-un comunicat din 18 martie 2014, că „Republica Crimeea este considerată alipită Federației Rusiei începând cu data semnării acordului”.¹

E bine de știut, tot pentru istorie, că reprezentanți ai noii puteri ilegiteime a regiunii Crimeea și a orașului Sevastopol, din relatările zilnice ale presei locale rezultă că și-au asumat prin semnătură documentele de alipire la Rusia, prin prezența la Moscova a următoarelor personaje pro-ruse: președintele legislativului din Crimeea Vladimir Konstantinov, premierul din Crimeea Serghei Axionov și primarul orașului Sevastopol Aleksei Chaliy. Aceștia sunt colaboraționiști și pot fi acuzați de înaltă trădare.

În ce privește forțele armate convenționale, se știe că în 2007, Rusia și-a suspendat participarea la Tratatul privind forțele armate convenționale în Europa (F.C.E.), iar după anexarea Crimeei, la 11 martie 2015, Federația Rusă și-a încetat participarea la grupul consultativ comun din cadrul F.C.E. și, ca urmare, s-a retras complet din acest tratat.

Deci, din acest punct de vedere Rusia consideră unilateral că nu mai are obligații și nici nu mai trebuie să dea nimănui socoteală în acest domeniu.

Aceasta a facilitat ca, în decembrie 2014, guvernul rus să aprobe noua Doctrină militară care consideră N.A.T.O. ca o amenințare principală la adresa securității Rusiei. Mai nou, această acuzație este menționată și în actualizarea Strategiei de securitate națională, aprobate de Putin pe 17 Decembrie 2015.

¹ HotNews.ro, *preluare a comunicatului A.F.P.*, din 18 martie 2014. Vezi Zvi Magen and Udi Dekel, *Russia's Linkage between the Ukrainian Crisis and the Middle East*, INSS Insight No. 556, p. 3.

Înainte de anexarea ilegală a Crimeei, prezența forțelor terestre și aeriene ruse în Peninsula a fost minimă și a vizat, cu prioritate, apărarea Sevastopolului, principala bază a flotei ruse în Marea Neagră și a două baze navale adiacente.

Prin anexare, forțele navale ucraineene au fost preluate de trupele ruse, prin forță, ilegal. Iar pentru creșterea capacității militare în Crimeea și în bazinul Mării Negre, ”Rusia a trecut la crearea unei forțe întrunite ofensive de luptă, compusă din forțe navale, terestre și aeriene”.¹

Ca urmare, Planul de modernizare a flotei Mării Negre este acum una din părțile cele mai ambițioase ale programului de stat de înzestrare cu armament al Rusiei, pentru perioada 2011-2020.

În concret, printre altele, se presupune că se vor achiziționa șase noi submarine diesel moderne de tip Rostov pe Don și șase noi fregate de tip Amiralul Grigorovici.

În luna martie 2015, o sursă din cadrul Ministerului Apărării din Rusia declarase că bombardiere strategice supersonice Tupolev 22-M3, capabile să poarte arme nucleare, vor fi desfășurate în Peninsula, în cadrul unor manevre militare ordonate de Vladimir Putin.

Legat de acest aspect, ceva mai târziu, Președintele Ucrainei, Petro Poroșenko, a sugerat într-un interviu pentru Euronews, că peninsula Crimeea a devenit deja un ”hub militar” și că rachete, cu o rază de acțiune de 500 km, ar fi fost instalate acolo.

În preocupările sale de a-și mări semnificativ capacitățile de apărare aeriană și navală în bazinul Mării Negre, Putin a desfășurat noi rachete de apărare navală (anti-nave, cu o rază de acțiune de 600 km, ce pot ajunge la Strâmtoarea Bosfor), asigurându-se astfel că avioanele de luptă ruse controlează aproximativ trei sferturi din spațiul aerian al bazinului Mării Negre (triplându-și practic numărul de aeroporturi în Crimeea).

În acest sens, s-a constatat că Rusia și-a consolidat capacitățile atât la nivel strategic, cât și tactic, astfel: strategic - bombardierele cu rază lungă de acțiune capabile să transportă rachete de croazieră și avioanele de recunoaștere care operează aproape de țărmurile vestice ale Mării Negre care au posibilitatea de a pătrunde adânc în Europa Centrală; tactic – erau planificate două brigăzi de infanterie navală, ce puteau fi susținute de nave portelicopter de tip Mistral, care reprezenta o posibilă amenințare serioasă de debarcare.

Aceasta a determinat ca Franța să abandoneze fără echivoc și definitiv vânzarea de nave de asalt amfibie către Rusia. Din acest motiv, este posibil să se fi amânat constituirea celor două brigăzi de infanterie navală.²

Ca urmare, constatăm ca poziționarea unor capabilități aeriene ofensive, precum și modernizarea infrastructurilor militare din Crimeea vor consolida poziția militară ofensivă a Rusiei și capacitatea sa de a proiecta putere în afara teritoriului său.

Măsurile adoptate de Rusia, în legătură cu înarmarea Crimeei, sunt cu atât mai mult îngrijorătoare, cu cât a apărut și declarația președintelui Putin, potrivit căreia ”era pregătit să pună

¹ Parlamentul European, *Comisia pentru afaceri externe, Proiect de raport referitor la situația militară strategică din bazinul Mării Negre în urma anexării ilegale a Crimeii de către Rusia - Raportor: Ioan Mircea Pașcu*, 6 Martie, 2015.

² Michael Emerson, *Towards a fresh deal for Ukraine, the EU and Russia and their neighbourhood policies: 15 steps*, Centre for European Policy Studies, 29 May 2014, p. 3.

în alertă forțele nucleare în timpul anexării Crimeii de către Rusia, dacă Occidentul ar fi intervenit împotriva anexării”.¹

În documentarul prezentat în emisiune timp de aproape trei ore, Putin a recunoscut că a dat ordin forțelor ruse să anexeze Crimeea în martie 2014, cu mult înainte de referendumul din peninsula ucraineană, deși Kremlinul susținea că anexarea a avut loc datorită rezultatelor referendumului controversat.

În egală măsură, îngrijorarea vine și de la declarațiile amenințătoare făcute și de alți înalți oficiali ruși.

Astfel, cu o zi înaintea alipirii Crimeei, directorul Centrului de studii sociale și politice comenta că ”ar fi necesară desfășurarea de arme nucleare în Crimeea”.²

Apoi, cu prilejul activităților care marcau un an de la acest episod, a declarat că Rusia va căuta mijloace să "anihileze" flota României.

În aceleași împrejurări și Șeful Departamentului de Nonproliferație și Control al Armei din Ministerul rus de Externe, Mihail Ulianov, a menționat și el ”Avem dreptul să plasăm arme nucleare în Crimeea”.³

Această intenție a fost devoalată și pe timpul unor ample exerciții militare, când ” în Crimeea au participat bombardiere strategice TU-22M3 cu capacitate nucleară”.⁴

În final, îngrijorarea cea mai mare vine din Doctrină militară a Federației Ruse, aprobată de Putin în decembrie 2014, care ”permite folosirea armelor nucleare împotriva unui stat ce nu deține astfel de arme”.⁵

În ansamblul consecințelor dezastruoase produse de sancțiunile economice impuse Rusiei de către Occident, pe care Kremlinul încearcă prin propagandă să le escamoteze, se constată că în Crimeea situația economică este cea mai rea față de restul Rusiei și se răsfrânge în mod direct asupra populației.

Spre exemplu, noaptea Crimeea a devenit unul din cele mai întunecate locuri de pe planetă.

Un milion, din cele două de locuitori ai Peninsulei, nu au curent electric decât maximum câteva ore pe zi. Localnicii folosesc lumânări în loc de becuri și fac cozi de ore întregi la benzină și pâine, în magazinele care încă mai sunt deschise.

Aici sancțiunile se însumează și cu cele venite din partea Kievului și invers, căpătând aspectul de represalii.

Iată un aparent amănunt concret, intens comentat de presa locală: se menționează că stâlpii de înaltă tensiune de pe partea ucraineană au fost demolați în regiunea Herson din sudul

¹ Radio Europa Liberă, *Documentar politic „Crimeea: revenirea în patrie”*, cu participarea lui Vladimir Putin, 16 Martie 2015.

² Nezasvisimaia Gazeta, 16 martie, 2014. (accesat pe 01.03. 2016).

³ Sputnik, 17 martie 2015. (accesat pe 01.03. 2016).

⁴ Sputnik, 16 Martie 2015. (accesat pe 01.03. 2016).

⁵ News.Kremlin.ru [Online]: <http://news.kremlin.ru/media/events/files/41d527556bec8deb3530.pdf>. (accesat pe 01.03. 2016).

Ucrainei, iar liniile au fost tăiate de grupările paramilitare naționaliste și de etnici tătari care au organizat o tabără de protest în fața noii frontiere.

Aceștia împiedică și camioanele ucrainene să aprovizioneze peninsula, în semn de protest față de anexare și față de soarta tătarilor din Crimeea.

Iar Kievul pare să ezite asupra strategiei pe care ar trebui să o urmeze în acest caz. Inițial, a anunțat că va repara stâlpii doborâți, dar a dat înapoi în fața furiei manifestațiilor tătari. Apoi a declarat că suspendă comerțul cu Crimeea.

Se pare, totuși, că una din cele patru linii tăiate a fost sau urma mai târziu să fie reparată, pentru a alimenta spitalele.

În ce privește Ucraina în integritatea sa statală, în contextul represaliilor Moscovei, este de reținut amenințarea că va sista livrarea unui cărbune de un tip special, fără de care cinci centrale termice ucrainene vor fi nevoite să pună lacătul la porți.

Dar cărbunele provine din Donbas, regiune din estul Ucrainei controlată de separatiștii pro-ruși, este livrat mai întâi în Rusia, de unde este exportat în Ucraina.

Spre sfârșitul anului trecut, în încercarea de a rezolva problema energiei electrice în Crimeea, Rusia a trimis 300 de generatoare electrice în zonă.

Cu toate acestea, potrivit relatărilor zilnice ale presei ambelor părți, multe magazine au rămas închise, la benzinării șoferii formau cozi interminabile, iar semafoarele nu lucrau.

Potrivit acelorași gen de relatări, unii localnici au început să fie nemulțumiți de modul în care este gestionată situația și fac deja trimiteri direct la promisiunile lui Putin, acuzându-l că nu a făcut nimic pentru Crimeea în timpul care a trecut de la anexare.

Rusia îi consideră însă vinovați pe activiștii tătari din Crimeea pentru toate incidentele care apar.¹

Din partea Kievului, față de aceste aspecte de hărțuială, președintele ucrainean crede că Moscova are o atitudine dură față de minoritatea tătarilor din Ucraina și afirmă că activiștii tătari sunt arestați de către autoritățile ruse.

În criza dintre Rusia și Ucraina interesant pare a fi și faptul că, după ce, pe 25 noiembrie anul trecut, Gazprom a anunțat sistarea livrărilor de gaze către Ucraina, din cauza marilor datorii acumulate la plată, Kievul a dezmințit această variantă și susține că el este cel care a decis să întrerupă importurile, susținând că se va aproviziona din alte surse.

Mai reținem că în problema financiară Rusia își întărește poziția în Crimeea. Astfel, a naționalizat o bancă importantă cu sediul în Crimeea, care fusese sancționată de Occident pentru că a finanțat anexarea Peninsulei în martie 2014.

În acest sens, se precizează că ”Russian National Commercial Bank (RNKB) e deținută acum, în proporție de 100%, de statul rusesc”.²

După anexarea Peninsulei de la Ucraina, compania și-a mutat sediul central în Crimeea și oferea, printre altele, împrumuturi pentru cei care luptau pentru forțele armate ruse.

¹ News.Kremlin.ru [Online]: <http://news.kremlin.ru/media/events/files/41d527556bec8deb3530.pdf>. (accesat pe 18.03. 2016).

² The Telegraph, by AFP, 12 jan., 2016. (accesat pe 13.03. 2016).

De reținut este că, RNKB este menționată oficial ca fiind pe locul 90 în rândul celor 700 de instituții financiare care aparțin sistemului bancar rusesc.

Actualizările la Strategia de securitate a Rusiei, aprobate de Putin pe 17 decembrie a anului trecut, erau de prevăzut a se efectua și nu aduc noutăți spectaculoase în conținut.

Nu vom intra în detaliile acestora, ci voi prezenta câteva considerații la cele ce privesc Ucraina la care, în mod firesc, era de așteptat să facă referiri.

De fapt, aceste așa zise actualizări, în ansamblul lor, vin să justifice acțiunile Rusiei nu numai în Ucraina, ci și în Siria, în ansamblul politicii sale externe, așa cum am menționat-o la începutul acestei lucrări.

Așadar, cum nu puteau lipsi referiri la Ucraina, constatăm că Rusia vede în ea o sursă de instabilitate la granițele sale.

Astfel, în Strategie se menționează: „Consolidarea ideologiei naționaliste de extremă-dreapta, efortul deliberat de a contura o imagine publică a Rusiei ca dușman transformă Ucraina într-o sursă de instabilitate europeană pe termen lung, localizată chiar lângă frontierele Rusiei”.¹

Apoi, păstrarea și protejarea valorilor tradiționale, de ordin spiritual și moral, ca fundament³ al societății ruse, educația copiilor și a tinerilor în spiritul acestor valori, în viziunea noilor actualizări, reprezintă unul din obiectivele strategice pentru asigurarea securității naționale, ceea ce este corect pentru perenitatea oricărui popor.

Dar războiul declanșat de Kremlin asupra Ucrainei îl justifică cu „schisma din societatea ucraineană”, respectiv cu „lovitura de stat” de la Kiev, subliniind că ea a fost realizată prin susținerea de către U.E. și S.U.A. a Euromaidanului din 2013-2014.

În Strategia actualizată se precizează: „Susținerea S.U.A. și a U.E. pentru lovitura de stat anticonstituțională din Ucraina a dus la o schismă profundă în societatea ucraineană și la un conflict armat”.¹

În acest fel, Rusia nu recunoaște că implicarea ei în Ucraina a generat de fapt criza, fiind determinată de proiectele sale integraționiste și de grandoare.

Acesta este determinarea pentru care blamul este trecut în dreptul S.U.A. și U.E. Ca urmare, constatăm că alături de N.A.T.O., acuzat până de curând că se extinde, acum și S.U.A. sunt trecute direct între amenințări la adresa Rusiei.

Totodată, Rusiei îi este greu să recunoască faptul că dorința Ucrainei de a intra în spațiul de liber schimb european a fost sancționată cu anexarea Crimeii și cu declanșarea agresiunii militare din Estul Ucrainei, deci la război.

Pentru a escamota realitatea agresiunii, cred că a determinat introducerea în Strategie pretinsa „lovitură de stat”.²

¹ News.Kremlin.ru [Online]: <http://news.kremlin.ru/media/events/files/41d527556bec8deb3530.pdf>. (accesat pe 21.03. 2016).

³ News.Kremlin.ru [Online]: <http://news.kremlin.ru/media/events/files/41d527556bec8deb3530.pdf>. (accesat pe 18.03. 2016).

¹ Centrul de Prevenire a Conflictelor & Early Warning, *Strategia Națională de Securitate a Rusiei: între document programatic și propagandă deșănțată*, ianuarie 2016.

Bibliografie:

1. Putin, Vladimir, *Address by President of the Russian Federation. [ed.] Presidential Press and Information Office. Sevastopol, Crimea Republic*: <http://eng.kremlin.ru/news/6889>, March 18, 2014; (accesat pe 18.03. 2016).
 2. Dobrescu, Paul, *Geopolitica*, Ediția a 2 a, București, Editura Comunicare.ro, 2008.
 3. Michael Sturmer, *Putin și Noua Rusie*, Editura Litera Internațional, București, 2009.
 4. Vladimir Socor, "Kremlin Refining Policy in 'Post-Soviet Space'," *Eurasia Daily Monitor*, http://www.jamestown.org/edm/article.php?article_id=2369222; (accesat pe 18.03. 2016).
 5. Octavian Dumitrescu, "Ucraina între valorile occidentale și nostalgia trecutului", *Pulsul Geostrategic* nr.149, iulie 2013.
 6. Vladimir Socor, "Rusia poartă un război comercial pe mai multe fronturi", *Pulsul Geostrategic* nr.156, noiembrie 2013.
 7. Lowell W. Barrington, Erik S. Herron, și Brian D. Silver, "The Motherland Is Calling: Views of Homeland among Russians in the Near Abroad," *World Politics* 55, nr. 2 (2013).
 8. Cornel Pivariu, "Ucraina – Quo Vadis", *Pulsul Geostrategic* nr. 156, martie, 2014.
 9. Mihaiu Mărgărit, "Crimeea între conflicte înghețate conflicte neglijate și valul dominoului", *Pulsul Geostrategic* nr.164, martie 2014.
 10. HotNews.ro, *Republica Crimeea este considerată alipită Federației Rusiei începând cu data semnării acordului, preluare a comunicatului A.F.P.*, din 18 martie 2014. (accesat pe 18.03. 2016).
 11. Luminița Ludmila Anica (Cîrnici), "Doctrina Putin și geopolitica spațiului vital: contingente periculoase pentru securitatea spațiului pontic, din perspective conflictului ruso – ucrainean", *Pulsul Geostrategic* nr. 174, septembrie, 2014.
 12. Mihaiu Mărgărit, *Vulnerabilități de securitate raportate la provocările și amenințările actualei conduceri politice a Rusiei, expunere la Institutul cultural român București, în cadrul primei reuniuni a membrilor Clubului Militar Român de Reflecție Euroatlantică*, cu tema: Evoluția Europei în perioada 9 mai 1945 – 9 mai 2015.
 13. Roger McDermott, "Russia's 2015 National Security Strategy", *Eurasia Daily Monitor*, Volume: 13 Issue: 7, January 12.
 14. Larry L Watts, *Ferește-mă Doamne de prieteni*, Editura RAO, 2011.
 15. Agenția RIA Novosti, *Președintele Putin a semnat o nouă Doctrină Militară a Federației Ruse*.
 16. *Rusia își întărește poziția în Crimeea: Ce se întâmplă cu o bancă aflată pe lista neagră a Occidentului*, 13 ianuarie 2016, Ziare.com. (accesat pe 18.03. 2016).
- Centrul de Prevenire a Conflictelor & Early Warning, *Strategia Națională de Securitate a Rusiei: între document programatic și propagandă deșănțată*, ianuarie 2016.